

KURUM İÇ DEĞERLENDİRME RAPORU

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

2022

ÖZET

1. Özet

Bu rapor, Yükseköğretim Kalite Güvencesi ve Yükseköğretim Kalite Kurulu Yönetmeliği hükümlerine göre ve üniversitenin bütün süreçleri kapsamında akademik ve idari birimlerin 2022 yılı verileri esas alınarak FSMVÜ Kalite Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Bu rapor ile Liderlik, Yönetişim ve Kalite, Eğitim ve Öğretim, Araştırma ve Geliştirme, Toplumsal Katkı süreçleri ile ilgili olarak üniversitemizin güçlü ve gelişmeye açık yönlerini tespit etmek ve bu süreçlerin yürütülmesinde sürekli iyileştirmeyi ve geliştirmeyi sağlamak amaçlanmaktadır.

KURUM HAKKINDA BİLGİLER

1.1 İletişim Bilgileri

Prof. Dr. M. Fatih ANDI

Rektör / Kalite Komisyonu Başkanı

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR

Rektör Yardımcısı / Kalite Komisyon

Üyesi

Prof. Dr. Z. Hakan AKPOLAT

Rektör Yardımcısı / Kalite Komisyon

Üyesi

E-posta : ozelkalem@fsm.edu.tr

İletişim No : 0212 521 81 00 - Dâhilî: 1000

Adres : Zeyrek Mah. Büyükkaraman Cad. No:53 Fatih /İSTANBUL

1.2 Tarihsel Gelişimi

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 25.08.2009 tarih ve 487/406 sayılı Vakıflar Meclisi Kararı ve 15.04.2010 tarih ve 5981 sayılı Kanunla kurulmuştur.

Kurucu Vakıflarımız;

- Fatih Sultan Mehmet Han Vakfı
- Sinan Ağa Bin Abdurrahman Vakfı
- Nurbanu Valide Sultan Vakfı
- Hatice Sultan Vakfı
- Abdullah oğlu Hacı Abdülaziz Ağa Vakfı'dır.

Üniversitemiz 8 fakülte, 2 enstitü, 2 meslek yüksekokulu ile 7 yerleşkede, 7.611 öğrenci, 373 akademik personel ve 234 idari personel ile eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir.

Akademik Birimler

Fakülteler

- Eğitim Fakültesi
- Güzel Sanatlar Fakültesi
- Hukuk Fakültesi
- İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

- İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
- İslami İlimler Fakültesi
- Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
- Mühendislik Fakültesi

Enstitüler

- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Enstitüsü (Aktif değildir)

Meslek Yüksekokulları

- Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu
- Meslek Yüksekokulu

1.3 Misyonu, Vizyonu, Değerleri ve Hedefleri

Misyonumuz, eleştirel ve çözüm odaklı düşünebilen, bilgi, yetenek ve imkânlarını sürekli geliştiren, insani, ahlaki değerlere ve farklılıklara saygılı, üretken bireyler yetiştirmek, çok disiplinli araştırmalar ile medeniyet değerlerimiz ışığında bilim ve sanat dünyasına özgün katkılar sağlamaktır.

Vizyonumuz, ürettiği bilgiyi ülke ve insanlık yararına kullanan, nitelikli araştırma ve geliştirme çalışmaları yapan, evrensel düzeyde eğitim veren yenilikçi bir akademik kurum olmaktır.

Değerlerimiz;

- İnsani, ahlaki, manevi değerlere bağlılık
- Bilimsel ve akademik özgürlük
- Adalet, hak ve hakkaniyete riayet
- Liyakat
- Güvenirlilik
- Üretkenlik
- Paydaş memnuniyeti
- Katılımcılık
- Çözüm odaklılık
- Şeffaflık
- Toplum sorunlarına duyarlılık

Üniversitemizin hedefleri, **2019-2022 Stratejik Planı** ile belirlenmiş ve üniversitemiz web sayfasında kamuoyuna ilan edilmiştir.

A. LİDERLİK, YÖNETİŞİM VE KALİTE

1. Liderlik ve Kalite

Üniversitemizdeki hiyerarşik yapılanma, [FSMVÜ Ana Yönetmeliğinde](#) tanımlanmış ve organizasyon şeması ile kamuoyuna ilan edilmiştir. Akademik ve idari birimlerin teşkilatlandırılması, işleyişi, görev, yetki ve sorumlulukları, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği ve Üniversitelerde Akademik Teşkilât Yönetmeliğine uygun olarak oluşturulmuştur. Üst yönetim organları; Mütevelli Heyet, Rektör, Üniversite Senatosu ve Üniversite Yönetim Kuruludur. Bunun yanında eğitim ve öğretim, araştırma-geliştirme, toplumsal katkı alanlarını desteklemek üzere oluşturulan [kurul](#), [komisyon](#) ve koordinatörlüklerimiz karar verme

süreçlerine katkı sunmaktadır.

Yasa ve yönetmeliklerle belirlenen yapı içerisinde üniversitemizde, karar verme mekanizmaları, [süreçler](#), iş akışları, yetki dağılımı ([görev tanımı](#)) ihtiyaçlar doğrultusunda tanımlanmıştır. Bağlı olma/rapor verme ilişkileri, [iş akış şemaları](#) oluşturulmuş, yayımlanmış ve işleyişin paydaşlarca bilinirliği sağlanmıştır.

Üniversitemiz üst yönetimi (Rektör, Rektör Yardımcıları), kalite güvencesi sistemi ve kültürü oluşturmaya yönelik bütün çalışmalarda aktif rol almakta ve liderlik etmektedir. Yönetim (Liderler), kurumun değerleri ve hedefleri doğrultusunda; yetki paylaşımını, ilişkileri, zamanı, kurumsal motivasyonu etkin ve dengeli biçimde yönetmektedir. Akademik ve idari birimler ile yönetim arasında aktif bir iletişim ağı oluşturulmuştur.

Üniversitemizdeki iç kalite güvence sisteminin geliştirilmesine katkı sunması ve üniversitemiz yöneticilerinin liderlik özelliklerinin izlenmesi amacıyla Ölçme Değerlendirme Komisyonumuz tarafından 2022 yılında “FSMVÜ Liderlik Uygulamaları Değerlendirme Anketi” uygulanmıştır. Anket kapsamında Rektör, Rektör Yardımcıları, Genel Sekreter başta olmak üzere akademik ve idari birimlerimizdeki yöneticiler, ilgili personel tarafından değerlendirilmiş ve buradan elde edilen sonuçlar üst yönetim tarafından değerlendirilmiştir. Buna karşılık liderlik uygulamalarının katkı özelinde izlenmesi, değerlendirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik uygulamalar henüz hedeflenen düzeyde ve katılımında değildir.

Üniversitenin kurumsal dönüşüm uygulamaları; iç kalite güvence sistemi kapsamına giren değişim uygulamaları ([Bkz. YGG Prosedürü](#)), eğitim öğretim süreçlerini kapsayan değişim uygulamaları (Eğitim Planlama ve Geliştirme Komisyonu ve Üniversite Senatosunda müzakere edilerek planlanan uygulamalardır) ve diğer birimlerin faaliyet alanlarında meydana gelen/yasal mevzuattan doğan değişim ihtiyaçlarından oluşmaktadır. Bu uygulamaların yönetilmesine yönelik bütüncül bir sistem henüz geliştirilmemiştir.

Üniversitemizin iç kalite güvencesi mekanizmaları, [YÖKAK Ölçütleri ile uyumu sağlanarak](#) TSE EN ISO 9001:2015 Standardı kapsamında prosedürler, süreçler ve bunlara bağlı diğer dokümanlar ile tanımlanmış ve bütün personel tarafından bilinmektedir. Bununla birlikte üniversitedeki iç kalite güvencesi uygulamalarına yönelik ayrıntıların yer aldığı erişilebilen ve güncellenen [bilgilendirme kılavuzu](#) bulunmaktadır. İzleme ve değerlendirme çalışmaları takvim yılı esas alınarak yürütülmektedir. İç kalite güvencesi sistemi kapsamında 2022 yılında yapılan çalışmalar ve iç kalite güvence sistemini oluşturan belgelendirmelere ilişkin bilgiler aşağıda özetlenmiştir:

- Yabancı Diller Bölümü (İngilizce ve Arapça hazırlık programları), dil eğitimi alanında uluslararası tanınırlığa sahip kalite değerlendirme ve akreditasyon kurumu EAQUALS (Evaluation and Accreditation of Quality Language Services) tarafından yürütülen akreditasyon süreçlerini başarıyla tamamlamış ve 4 yıl geçerli olan [EAQUALS akreditasyonunu almaya hak kazanmıştır](#). Üniversitemiz Arapça alanında EAQUALS akreditasyonu alan ilk üniversitedir.
- Sürekli Eğitim Merkezimiz Cardcert Uluslararası Akreditasyon sertifikasına sahiptir.
- Bilgi yönetim sistemlerinin güvenliğinin ve yönetiminin sağlanması amacıyla üniversitemiz ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi sertifikasına sahiptir ve ara gözetim tetkikleri ile bu süreç sürekli olarak iyileştirilmektedir.
- Mimarlık bölümümüzün Mimarlık Eğitim Akreditasyon Derneği (MİAK) akreditasyonu da devam etmektedir.
- Alüminyum Test Eğitim ve Araştırma Merkezimiz (ALUTEAM) Part 21G (EASA 21G.0043) ve TS EN ISO/IEC 17025:2017 [belgelerine](#) sahiptir. Diğer bölüm, birim ve merkezlerimizde de kalite/akreditasyon çalışmalarına yönelik ekipler oluşturulmuştur, yürütülen faaliyetler üst yönetim tarafından takip edilmektedir.

Üniversitemizde kamuoyu bilgilendirmesine yönelik kanallar ve bu kanalların kimler tarafından kullanılacağı, [İletişim Prosedüründe](#) belirlenmiştir. Üniversitemizin [web sayfası](#) kullanıcı dostu tasarıma sahiptir. Bilgiye kolay ve hızlı erişim imkânı sunmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşama tam, etkin ve eşit katılımını sağlamak amacı ile üniversitemiz web sitesine “erişilebilirlik menüsü” eklenmiştir. Kurum içi ve kurum dışı bilgi akışı 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa uygun olarak yapılmakta olup kanuna yönelik [bilgilendirme metinleri](#) (Gizlilik ve Kişisel Verilerin Korunması Politikası vb.) web sayfamız üzerinden ilan edilmiştir.

Üniversitemiz, 2547 sayılı YÖK Kanunu gereği yılda bir kez YÖK Denetleme Kurulu tarafından; yılda bir kez Yeminli Mali Müşavirlik kuruluşu tarafından denetlenmektedir. Ayrıca Kalite yönetim sistemi çalışmaları kapsamında da [iç \(Program öz değerlendirme dahil\)](#) ve [dış tetkike](#) tabiidir. İç ve dışa hesap verme yöntemleri bütün personel tarafından bilinmekte ve uygulanmaktadır. Bu süreçler sistematiktir, ilan edilen takvim çerçevesinde gerçekleştirilir, sorumluları nettir. Alınan geri beslemeler ile iyileştirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Yönetişim modeli ve idari yapı

Olgunluk Düzeyi: Kurumun yönetim modeli ve organizasyonel yapılanması birim ve alanların genelini kapsayacak şekilde faaliyet göstermektedir.

Kanıtlar

- [A.1.1.pdf](#)

Liderlik

Olgunluk Düzeyi: Kurumun geneline yayılmış, kalite güvencesi sistemi ve kültürünün gelişimini destekleyen etkin liderlik uygulamaları bulunmaktadır.

Kanıtlar

- [A.1.2.pdf](#)

Kurumsal dönüşüm kapasitesi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda değişim ihtiyacı belirlenmiştir.

İç kalite güvencesi mekanizmaları

Olgunluk Düzeyi: İç kalite güvencesi sistemi mekanizmaları izlenmekte ve ilgili paydaşlarla birlikte iyileştirilmektedir.

Kamuoyunu bilgilendirme ve hesap verebilirlik

Olgunluk Düzeyi: Kurumun kamuoyunu bilgilendirme ve hesap verebilirlik mekanizmaları izlenmekte ve paydaş görüşleri doğrultusunda iyileştirilmektedir.

2. Misyon ve Stratejik Amaçlar

Üniversitemizin misyonu ve vizyonu belirlenerek kamuoyu ile paylaşılmıştır ve üniversite çalışanlarınca bilinir. Kalite güvencesi politikası vardır. Paydaşların görüşü alınarak, somut,

gerçekçi, sürekli iyileştirme ve gözden geçirme anlayışına dayalı olarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte, üniversitenin başlıca faaliyet ve hizmetlerini oluşturan alanlarla ilgili politikalar da belirlenmiş (Eğitim ve Araştırma Kaynakları Politikası, Uzaktan Eğitim Politikası, İnsan Kaynakları Politikası, Çevre Politikası, Kurumsal İletişim Politikası) ve 2019-2022 stratejik planının içerisinde kamuoyuna ilan edilmiştir.

Stratejik planda, üniversitemizin politikalarının gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak somut hedeflere yer verilmiştir. Bu kapsamda 2022 yılında gerçekleştirilen uygulamalardan bazıları aşağıda kısaca verilmiştir:

- Vizyonumuzda geçen “nitelikli araştırma ve geliştirme çalışmaları yapan” ifadesiyle ilgili öğrencilere, akademik personele yönelik birçok etkinlik, eğitim, seminer düzenlenmiştir. Vizyonumuz doğrultusunda gerçekleştirilen bu uygulamalar ile 2021 yılına (12 proje) kıyasla öğrenciler tarafından üretilen proje sayısındaki artış (2022 TÜBİTAK, TUSAŞ vb. 32 proje), akademik personelin özellikle SCI, SSCI, AHCI indekslerinde taranan dergilerdeki yayın sayısındaki artış gibi elde edilen sonuçlardır.
- Kalite politikasında paydaşların memnuniyetinin arttırılmasına yönelik ifadeyle ilgili; 2022 yılında online dilek, şikâyet talep sisteminden 159 başvuru alınmış ve tamamı sonuçlandırılmıştır.
- Erişilebilir FSM çalışmalarımız kapsamında özel gereksinimli bireylerin toplumsal yaşama tam, etkin ve eşit katılımını sağlamak adına üniversitemiz web sitesine “erişilebilirlik menüsü” eklenmiştir.
- Uzaktan eğitim politikasında “Uzaktan eğitim süreçlerine yönelik rehberlik ve eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi” ifadesine ilişkin hem akademik personel için hem de öğrenciler için detaylı [bilgilendirme kılavuzları](#) hazırlanmıştır.

Üniversitemizde stratejik plan kültürü vardır. Plan üzerinde paydaş görüşleri alınarak [güncelleme](#) yapılmıştır. Stratejik plan sistematik olarak izlenmekte, hedeflerin gerçekleşme oranları raporlanmakta ve sonuçlara dayalı iyileştirme faaliyetleri yürütülmektedir.

Üniversitemizde kurumsal performans yönetimi, stratejik hedeflerin ve süreçlerin performans göstergelerinin tanımlanması ve sistematik olarak izlenmesiyle bütünsel olarak ele alınmaktadır. Yıl sonunda yapılan raporlama çalışmaları ile hedeflerin gerçekleşme düzeyleri, performans değerlerine ulaşılmaktadır. Hazırlanan rapor, tüm iç paydaşlarımız ile paylaşılmakta ve bir sonraki yıl için gerekli iyileştirme faaliyetleri planlanmaktadır/uygulanmaktadır. İyileştirme kanıtları, Kalite Koordinatörlüğü tarafından iç kalite güvencesi sistemi çalışmaları kapsamında arşivlenmektedir. Performans göstergelerinin iç kalite güvencesi sistemi ile ilişkilendirilmesi, üniversite süreçleri ile sağlanmıştır. Süreçlerin performansı da bu çalışmalar kapsamında izlenmekte ve gerekli güncellemeler yapılmaktadır. Kararlara yansımaya ve uygulama örnekleri mevcuttur. Kurumsal performans yönetimine ilişkin çalışmalar yazılıdır.

Misyon, vizyon ve politikalar

Olgunluk Düzeyi: Misyon, vizyon ve politikalar doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamalar izlenmekte ve paydaşlarla birlikte değerlendirilerek önlemler alınmaktadır.

Kanıtlar

- [A.2.1.pdf](#)

Stratejik amaç ve hedefler

Olgunluk Düzeyi: Kurum uyguladığı stratejik planı izlemekte ve ilgili paydaşlarla birlikte

Olgunluk Düzeyi: Kurum uyguladığı stratejik plan izlenekte ve ilgili paydaşlarla birlikte değerlendirerek gelecek planlarına yansıtılmaktadır.

Kanıtlar

- [A.2.2.pdf](#)

Performans yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda performans göstergelerinin işlerliği ve performans yönetimi mekanizmaları izlenmekte ve izlem sonuçlarına göre iyileştirmeler gerçekleştirilmektedir.

Kanıtlar

- [A.2.3.pdf](#)

3. Yönetim Sistemleri

Üniversitemizdeki süreçlerin işletilmesi için gerekli olan bilgi yönetim sistemleri/yazılım sistemleri çoğunlukla sağlanmıştır. Bu sistemler aracılığıyla veriler toplanmakta, analiz edilmekte, raporlanmaktadır. Ancak bu sistemlerin bazıları birbiriyle entegre edilmiştir. Bilgi Yönetim Sistemlerinin entegrasyonu ve ihtiyaç duyulan diğer yazılım sistemlerine ilişkin çalışmalar, üst yönetimin liderliğinde Bilgi İşlem Daire Başkanlığı uhdesinde devam etmektedir. Aynı zamanda ISO 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi ile kurumsal bilginin gizliliği, bütünlüğü ve erişilebilirliği güvence altına alınmıştır.

Üniversitemizde insan kaynaklarının yönetimine ilişkin ilkeler, İnsan Kaynakları Politikası ile belirlenmiştir. İdari ve akademik personel ile ilgili her türlü özlük işleri mevcut kanun, ilgili tüzük, yönetmelik ve uygulama esasları doğrultusunda yürütülmekte ve takip edilmektedir. Üniversitemiz stratejik hedefleri doğrultusunda insan kaynağının en uygun şekilde yapılandırılması ve yönetilmesi amaçlanmaktadır. Bütün birimlerin çalışmalarını hedeflenen düzeyde ve etkin yürütebilmeleri için ilgili mevzuat dışında kalan bütün personelin görev, sorumluluk ve yetkilerinin tarif edildiği görev tanımları hazırlanmıştır. İşe alım, hizmet içi eğitim, değerlendirme ve atama süreçlerinde ilgili mevzuat ve görev tanımlarında belirtilen yetkinler ön planda tutulmaktadır.

Çalışan (akademik-idari) memnuniyet, şikâyet, önerilerini belirlemek ve izlemek amacıyla yöntem ve mekanizmalar (yıllık yapılan üst yönetim ve birim toplantıları, memnuniyet anketleri, online talep formu) geliştirilmiştir ve mensuplarımız tarafından bilinmektedir. Bu uygulamaların sonuçları üst yönetim tarafından değerlendirilmekte ve iyileştirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Üniversitemizde gelir gider kalemleri tanımlanmıştır. Her yıl Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı koordinasyonunda yapılan bütçe planlama toplantılarında; ödeme kalemleri, bütçe miktarları, önceki yıl ile kıyaslama vb. birçok husus birimlerle birlikte değerlendirilmekte ve yeni dönem bütçe teklifleri Bütçe Yazılım Programı üzerinden hazırlanmaktadır. Yıl sonunda da kaynakların kullanımı hakkında detaylı bütçe raporları, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı tarafından hazırlanarak üst yönetime sunulmaktadır.

Üniversitemizin [altı ana süreci](#) (Programların Tasarımı ve Onayı Süreci, Eğitim Öğretim Süreci, Mezunların İzlenmesi Süreci, Araştırma ve Geliştirme Süreci, Topluma Hizmet Süreci, Yönetim Süreci) 2019-2022 Stratejik Planının hedef, strateji ve performans göstergeleri ile ilişkilendirilmiştir. Altı ana sürecin [iş akış şemaları](#) da oluşturulmuştur. Ayrıca süreçlere etki eden iç mevzuatların TS EN ISO 9001:2015 çalışmalarımız kapsamında güncelliği takip edilmektedir.

Bilgi yönetim sistemi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda kurumsal bilginin edinimi, saklanması, kullanılması, işlenmesi ve değerlendirilmesine destek olacak bilgi yönetim sistemleri oluşturulmuştur.

İnsan kaynakları yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde insan kaynakları yönetimi doğrultusunda uygulamalar tanımlı süreçlere uygun bir biçimde yürütülmektedir.

Finansal yönetim

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde finansal kaynakların yönetime ilişkin uygulamalar tanımlı süreçlere uygun biçimde yürütülmektedir.

Süreç yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde tanımlı süreçler yönetilmektedir.

Kanıtlar

- [A.3.4.pdf](#)

4. Paydaş Katılımı

İç ve dış paydaşların karar alma, yönetim ve iyileştirme süreçlerine katılım mekanizmaları belirlenmiştir ve uygulama örnekleri mevcuttur (anketler, toplantılar, [dilek/öneri ve şikâyet sistemi](#), vb.). Buradan elde edilen sonuçlar değerlendirilmekte ve bağlı iyileştirmeler gerçekleştirilmektedir. İç kalite güvencesi sistemine özellikle öğrenci katılımını arttırmak için her bir bölüm ve programı temsilen [Öğrenci Kalite Elçisi](#) seçilmiştir. Aralık 2022 itibari ile [Genç Kalite Topluluğu kurulmuştur](#).

Yürütülen programların tasarımına paydaş katılımının sağlanması amacıyla her yıl sonunda bütün öğrencilerimize, Bölüm/Program Değerlendirme Anketi uygulanmaktadır. Bu ankette müfredattaki derslerden eğitim-öğretim hizmetinin sunumuna kadar birçok soru bulunmaktadır. Bununla birlikte her dönem sonunda Ders ve Öğretim Elemanı Değerlendirme Anketi de uygulanmaktadır. Bu anketler ile öğrencilerin görüş ve önerileri, sistematik olarak alınmakta, etkin kullanılmakta ve sonuçları akademik ve idari birimlerle paylaşılmaktadır. Kullanılan bu yöntemlerin geçerli ve güvenilir olması, verilerin tutarlı ve temsil eder olması sağlanmıştır. Öğrenci [şikayetleri ve/veya önerileri](#) için muhtelif kanallar vardır, öğrencilerce bilinir, bunların adil ve etkin çalıştığı denetlenmektedir.

Üniversitemizde mezunların izlenmesine ve mezun ilişkilerinin sürdürülmesine yönelik faaliyetler, akademik birimler ve Kariyer Girişimcilik ve Mesleki Test Merkezimiz tarafından yürütülmektedir. [Kariyer Girişimcilik ve Mesleki Test Merkezi](#) tarafından mezun ziyaretleri (üniversitemiz mezunlarını iş hayatında gözlemlemek ve mezuniyet sonrası iş hayatıyla alakalı edindikleri deneyimleri dinlemek amacıyla gerçekleştirilen etkinlikler), mezun buluşmaları (üniversitemiz mezunları ile bölümdeki akademisyenlerimiz, eğitimlerine devam eden öğrencilerimizin bir araya geldiği etkinliklerdir) gibi etkinlikler düzenlenmektedir. Mezunların işe yerleşme, eğitime devam, gelir düzeyi gibi bazı istihdam [bilgileri toplanmakta ve raporlanmaktadır](#).

İç ve dış paydaş katılımı

Olgunluk Düzeyi: Tüm süreçlerdeki PUKÖ katmanlarına paydaş katılımını sağlamak üzere Kurumun geneline yayılmış mekanizmalar bulunmaktadır.

Kanıtlar

- [A.4.1.pdf](#)

Öğrenci geri bildirimleri

Olgunluk Düzeyi: Tüm programlarda öğrenci geri bildirimlerinin alınmasına ilişkin uygulamalar izlenmekte ve öğrenci katılımına dayalı biçimde iyileştirilmektedir. Geri bildirim sonuçları karar alma süreçlerine yansıtılmaktadır.

Kanıtlar

- [A.4.2.pdf](#)

Mezun ilişkileri yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumdaki programların genelinde mezun izleme sistemi uygulamaları vardır.

5. Uluslararasılaşma

Üniversitemizde uluslararasılaşma süreçlerinin yönetimi ve organizasyonel yapısı oluşturulmuş (akademik birimler, merkezler, [Yabancı Diller Bölümü](#), [Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı](#)) ve uluslararasılaşmaya yönelik stratejik hedeflerle uyumludur. Uluslararasılaşma faaliyetlerinde rol alan [Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı](#), [Orta Doğu ve Afrika Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi \(ORDAM\)](#), [Osmanlı-Malay Dünyası Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi \(OSMAD\)](#), [Uluslararası Hukuk Uygulama ve Araştırma Merkezi \(UHAM\)](#) ve diğer birimlerin gerçekleştirdiği etkinlikler, faaliyetler, [iş birlikleri](#) belirli aralıklarla çeşitli yöntemlerle izlenmektedir ve bağlı iyileştirmeler yapılmaktadır.

Uluslararası faaliyetler kurum kaynakları ve dış finansman kaynakları ile yürütülmektedir. Üniversitede öğrenci ve personel değişimleri ile Erasmus+ kapsamındaki hibeli yurtdışı staj faaliyetleri Uluslararası Programlar Koordinatörlüğü tarafından yürütülmektedir. Mevcut kaynakların hedefe uygun, etkin, verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı, ara dönem ve yıl sonu raporları ile izlenmektedir. Öğrencilerimize ve paydaş kurumların öğrencilerine sunduğumuz hibeli öğrenim hareketliliklerinin yanı sıra öğrencilerin kendi imkânları ile katıldıkları hibesiz hareketlilikler ve yaz okulu imkânları da sunulmaktadır. Uluslararasılaşmaya ayrılan kaynaklar, nicelik ve nitelik bağlamında izlenmekte ve değerlendirilmektedir.

Hareketliliklerin izlenmesi ve yaygınlaştırılması noktasında, öğrencilerin [hareketlilik deneyimleri](#) sosyal medya ve [internet sitesi](#) üzerinden [yayınlanmakta](#), düzenlenen uluslararası etkinlikler daha geniş bir kitleye ulaşması amacıyla paylaşılmaktadır.

Uluslararasılaşma performansı izlenmesine yönelik mekanizmalar oluşturulmuş ve takip edilmektedir.

Uluslararasılaşma süreçlerinin yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda uluslararasılaşma süreçlerinin yönetimine ilişkin organizasyonel yapılanma tamamlanmış olup; şeffaf, kapsayıcı ve katılımcı biçimde işlemektedir.

Kanıtlar

- [A.5.1.pdf](#)

Uluslararasılaşma kaynakları

Olgunluk Düzeyi: Kurumun uluslararasılaşma kaynakları birimler arası denge gözetilerek yönetilmektedir.

Uluslararasılaşma performansı

Olgunluk Düzeyi: Kurumun geneline yayılmış uluslararasılaşma faaliyetleri bulunmaktadır.

B. EĞİTİM VE ÖĞRETİM

1. Program Tasarımı, Değerlendirmesi ve Güncellenmesi

Programların tasarlanması, onaylanması ve gözden geçirilmesine yönelik üniversitemiz genelinde bütün bölümlerimizi ve programlarımızı kapsayan [Program Açma/Kapatma/Gözden Geçirme, Müfredat Oluşturma ve Güncelleme Yönergesi](#) hazırlanmıştır. Üniversitemizde programların tasarımında Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ve bazı programlarda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen diğer ölçütler dikkate alınarak müfredat (öğretim programı) hazırlanmıştır. Her bir bölüm/program için programın amaçları, program çıktıları ve öğrenme kazanımları, program düzeyinde yeterliliklerin hangi eylemlerle kazandırılacağı (yeterlilik-ders matrisleri), [Bologna Bilgi Paketinde](#) tanımlanarak kamuoyuyla paylaşılmıştır. Üniversite genelinde bölümlerdeki /programlardaki derslerin ders öğrenme çıktıları, öngörülen bilişsel, duyuşsal ve devinimsel seviyeleri karşılayacak şekilde hazırlanmıştır ([Örnek-1](#), [Örnek-2](#), [Örnek-3](#)).

Mimarlık ve Tasarım Fakültesinin Mimarlık programı Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK) akreditasyonuna sahiptir ve Ders Bilgi Paketi MİAK ölçütlerine göre güncellenmiştir.

Üniversitemizdeki programların müfredatı oluşturulurken, TYYÇ Alan Yeterlilikleri, Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi (AKTS) kılavuzu ve varsa program için YÖK tarafından zorunlu tutulan diğer ölçütler dikkate alınmaktadır. Ders dağılımının belirlenmesinde kriterler, [Program Açma/Kapatma/Gözden Geçirme, Müfredat Oluşturma ve Güncelleme Yönergesinde](#) (Madde 5 – 2022-2023 eğitim öğretim yılından itibaren) belirlenmiştir. Bu yönergeye göre hazırlanan öğretim programları, Eğitim Planlama ve Geliştirme Komisyonu tarafından kontrol edilmektedir. Komisyon tarafından onaylanan öğretim programları, Üniversite Senatosunun onayıyla yürürlüğe girmektedir.

Öğretim programlarında zorunlu ve alan seçmeli derslerin yanı sıra öğrencilerin farklı disiplinleri tanımasına olanak sağlamak için Ortak Seçmeli Ders (Ortak Seçmeli ders grubu içerisinde; Çevre ve Enerji, Şiir ve Toplum, Şehir Kimlik Mimari, Mekân ve Psikoloji, Bilim Teknoloji Eğitim, Yapay Zekâ, Matematiksel Düşünce, Türk Musikisi gibi farklı disiplinlere ait birçok ders seçeneği mevcuttur) grupları bulunmaktadır. Ayrıca müfredatlarda yer alan Alan Seçmeli Dersler de Üniversite Seçmeli Dersler adı altında farklı disiplin öğrencilerinin de alabileceği şekilde düzenlenmiştir.

Ders bilgi paketleri için güncelleme önerileri, periyodik aralıklarla öncelikle bölüm kurulunda ardından fakülte kurulunda değerlendirilmektedir. Hazırlanan ve güncellenen ders bilgi paketleri, Eğitim Planlama ve Geliştirme Komisyonu kontrolü ve onayından sonra Üniversite Senatosuna

sunulmaktadır. Senato tarafından onaylanan yeni ve güncel ders bilgi paketleri (Ders Bilgi Formu), üniversitenin [Bologna web sayfası](#) üzerinden ilan edilmektedir. Aynı zamanda her eğitim öğretim yılı sonunda uygulanan “Bölüm/Program Değerlendirme Anketi” ile öğrenciler, müfredatta yer alan zorunlu derslerin yeterliliği, seçmeli derslerin çeşitliliği, derslerin teori, uygulama saati oranı ve AKTS değeri ile uyumu gibi çeşitli sorularla programa yönelik değerlendirme yapmaktadır. Buradan elde edilen sonuçlar, Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu tarafından raporlanmakta ve Dekanlık/Müdürlükler ile paylaşılmaktadır. Memnuniyetin düşük olduğu maddelerle ilgili iyileştirmeler, ilgili birimler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Üniversitemiz öğretim programlarında, her bir ders için ders öğrenme kazanımları belirlenmiş ve Bologna web sayfamız üzerinden tüm paydaşlarımıza ilan edilmiştir. Ders öğrenme kazanımlarının izlenmesi, ilgili ders için yapılan sınavlar, ödevler, proje çalışmaları gibi çeşitli yöntemlerle yapılmaktadır.

Üniversitemiz bölümlerinde/programlarında açılan bütün derslerin [AKTS değeri](#) [Bologna web sayfası üzerinden](#) paylaşılmaktadır. Staj ve mesleğe ait uygulamalı öğrenme fırsatları mevcuttur ve bu uygulamalar öğrenci iş yüküne dâhil edilmiştir. Gerçekleşen uygulamanın niteliği bölümlerdeki/programlardaki staj komisyonları tarafından değerlendirilmektedir.

Öğrenci iş yüküyle ilgili değerlendirmeler, bölüm/program kurulunda görüşülmekte ve ihtiyaç oluşması durumunda güncelleme yapılmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerden her dönem sonunda, Ders Değerlendirme Anketi aracılığıyla iş yüküyle ilgili geri bildirim alınmaktadır. Buradan elde edilen sonuçlar da Bölüm/Fakülte Kurullarında değerlendirilmektedir.

Programların tasarlanması, onaylanması ve gözden geçirilmesine yönelik üniversitemiz genelinde bütün bölümlerimizi ve programlarımızı kapsayan [Program Açma/Kapatma/Gözden Geçirme, Müfredat Oluşturma ve Güncelleme Yönergesi](#) hazırlanmıştır. 2022 yılında [bütün programlarımız için Program Öz Değerlendirme çalışması](#) gerçekleştirilmiştir. Öz Değerlendirme soruları, YÖKAK Ölçütlerine uygun olarak Kalite Komisyonu tarafından hazırlanmıştır. Bütün birimler, online hazırlanan öz değerlendirme formu üzerinden kendi birimleri için sorulan soruları yanıtlamış (kanıt dokümanlar ile birlikte) ve her bir alt ölçüt için puanlama yapmıştır. Buradan elde edilen bütün veriler ve kanıtlar, Kalite Komisyonu tarafından değerlendirilmiştir.

Yürütülen programların tasarımına paydaş katılımının sağlanması amacıyla her yıl sonunda bütün öğrencilerimize, Bölüm/Program Değerlendirme Anketi uygulanmaktadır. Bu ankette müfredattaki derslerden eğitim öğretim hizmetinin sunumuna kadar birçok soru bulunmaktadır. Anket sonuçları, Ölçme Değerlendirme Komisyonu tarafından raporlanmakta ve üniversite içinde paylaşılmaktadır. Sonuçlar ilgili birimlerce değerlendirilmektedir.

Üniversitemizde eğitim öğretim süreçlerinin etkin yürütülmesi için, bütün birim ve paydaşları kapsayan organizasyonel yapılanma mevcuttur. Bu yapılanma içerisinde yer alan tüm birimlerin, kurulların ve komisyonların görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Üst yönetim, eğitim öğretim süreçlerinin koordinasyonunu ve üst gözetimini yürütmekle birlikte bazı alanlarda sürecin içinde yer almakta ve katkı sağlamaktadır. Üniversitemizde eğitim öğretimle ilgili kararlar, bir Rektör Yardımcısı başkanlığında kurulmuş olan Eğitim Planlama ve Geliştirme Komisyonunda değerlendirilmekte ve bu değerlendirme neticesinde Üniversite Senatosuna sunulmaktadır. Aynı zamanda eğitim öğretim sürecinin aksamaması, devamlılığının sağlanabilmesi için gereken insan kaynağı, bilgi yönetim sistemleri ve diğer kaynaklar üst yönetim tarafından takip edilmekte ve değerlendirilmektedir. Bu amaçla belirli aralıklarla akademik personele ve öğrencilere yönelik eğitim öğretimle ilgili soruların yer aldığı anketler yapılmakta ve geribildirim alınmaktadır. Buradan elde edilen veriler üst yönetim toplantılarında değerlendirilerek iyileştirme faaliyetleri planlanmaktadır.

Programların tasarımı ve onayı

Olgunluk Düzeyi: Tanımlı süreçler doğrultusunda; Kurumun genelinde, tasarımı ve onayı gerçekleşen programlar, programların amaç ve öğrenme çıktılarına uygun olarak yürütülmektedir.

Programın ders dağılım dengesi

Olgunluk Düzeyi: Programlarda ders dağılım dengesi izlenmekte ve iyileştirilmektedir.

Ders kazanımlarının program çıktılarıyla uyumu

Olgunluk Düzeyi: Ders kazanımları programların genelinde program çıktılarıyla uyumlandırılmıştır ve ders bilgi paketleri ile paylaşılmaktadır.

Kanıtlar

- [B.1.3.pdf](#)

Öğrenci iş yüküne dayalı ders tasarımı

Olgunluk Düzeyi: Programlarda öğrenci iş yükü izlenmekte ve buna göre ders tasarımı güncellenmektedir.

Programların izlenmesi ve güncellenmesi

Olgunluk Düzeyi: Programların genelinde program çıktılarının izlenmesine ve güncellenmesine ilişkin mekanizmalar işletilmektedir.

Kanıtlar

- [B.1.5.pdf](#)

Eğitim ve öğretim süreçlerinin yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda eğitim ve öğretim yönetim sistemine ilişkin uygulamalar izlenmekte ve izlem sonuçlarına göre iyileştirme yapılmaktadır.

Kanıtlar

- [B.1.6.pdf](#)

2. Programların Yürütülmesi (Öğrenci Merkezli Öğrenme, Öğretme ve Değerlendirme)

Üniversitemiz bölüm ve programlarındaki öğretim yöntemi öğrencilerin aktif ve etkileşimli öğrenmesine yöneliktir. Müfredatımızda bulunan üniversite seçmeli derslerimiz, çok disiplinli çalışmaları teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerimize yönelik düzenlenen çeşitli etkinlik, seminer, vb. programlarla da disiplinler arası [proje çalışmaları teşvik](#) edilmektedir.

Üniversitemizin Ön Lisans ve Lisans Eğitim Öğretim Yönetmeliğinin 27. maddesinin 2. fıkrası uyarınca ölçme ve değerlendirmede çoklu sınav olanakları (ara sınav, kısa sınavlar, ödev, uygulama, proje ve diğer çalışmalar) bulunmaktadır. Bütün bu yöntemler, öğrencinin kendini ifade etmesinde

çeşitlilik oluşturmaktadır. Bölüm ve programlardaki derslerin ölçme ve değerlendirmesinde kullanılan sınav soruları, ödevler, uygulamalar ve projeler genel olarak öğrenme çıktılarıyla uyumlu olacak şekilde hazırlanmaktadır. Özel gereksinimli öğrencilerimize yönelik Engelsiz FSMVÜ Birimi koordinasyonunda düzenlenmiş farklı/özgün ölçme ve değerlendirme uygulamaları mevcuttur.

Üniversitemizde öğrenci başarısının değerlendirmesi, şeffaf, adil ve tutarlı olacak şekilde yapılmaktadır. Bu durum üniversitemiz yönetmeliklerinde çeşitli maddelerle (not itirazı, itirazı değerlendirecek ilgili birim ve komisyonlar vb.) güvence altına alınmıştır. Aynı zamanda dönem sonunda her bir ders için “Ders ve Öğretim Elemanı Değerlendirme Anketi” uygulanmaktadır. Yapılan ankette öğrenciler; ölçme, değerlendirme ve ders geçme yöntemi, öğretim üyesinin/görevlisinin ölçme, değerlendirme ve ders geçme konusunda adil davranması gibi konularda görüşlerini iletmektedir. Anket sonuçları, Ölçme Değerlendirme Komisyonu tarafından rapor haline getirilerek tüm bölüm/program başkanlıkları ile paylaşılmaktadır.

Üniversitemizde önceki örgün öğrenimin tanınmasına yönelik süreçler, Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Önlisans ve Lisans Eğitim Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kriterlere göre yürütülmektedir.

Yaygın ve serbest öğrenme yoluyla edinilen bilgi ve becerilerin tanınması ve kredilendirilmesine ilişkin uygulama üniversitemizde bulunmamaktadır.

Diploma, derece ve diğer yeterliliklerin tanınması ve sertifikalandırılmasına ilişkin kriterler, üniversitemiz yönetmelik ve yönergelerinde açıkça tanımlanarak <https://www.fsm.edu.tr/Yonetmelikler>, <https://www.fsm.edu.tr/Yonergeler> adresi üzerinden kamuoyu ile paylaşılmıştır. Sertifikalandırma ve diploma işlemleri bu tanımlı sürece/mevzuata uygun olarak yürütülmekte, izlenmekte ve gerekli önlemler alınmaktadır.

Öğretim yöntem ve teknikleri

Olgunluk Düzeyi: Programların genelinde öğrenci merkezli öğretim yöntem teknikleri tanımlı süreçler doğrultusunda uygulanmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme

Olgunluk Düzeyi: Öğrenci merkezli ölçme ve değerlendirme uygulamaları izlenmekte ve ilgili iç paydaşların katılımıyla iyileştirilmektedir

Kanıtlar

- [B.2.2.pdf](#)

Öğrenci kabulü, önceki öğrenmenin tanınması ve kredilendirilmesi

Olgunluk Düzeyi: Öğrenci kabulü, önceki öğrenmenin tanınması ve kredilendirilmesine ilişkin süreçler izlenmekte, iyileştirilmekte ve güncellemeler ilan edilmektedir.

Yeterliliklerin sertifikalandırılması ve diploma

Olgunluk Düzeyi: Uygulamalar izlenmekte ve tanımlı süreçler iyileştirilmektedir.

3. Öğrenme Kaynakları ve Akademik Destek Hizmetleri

Üniversitemizde sınıf, laboratuvar, kütüphane, stüdyo; ders kitapları, [çevrimiçi kitaplar/belgeler/videolar vb. kaynaklar](#) uygun nitelik ve niceliktedir, erişilebilirdir ve öğrencilerin bilgisine/kullanımına sunulmuştur. Ancak bu öğrenme ortam ve kaynaklarının geliştirilmesine yönelik yeni uygulamalar ve [projelerin](#) hayata geçirilmesi gerekmektedir

Ön Lisans ve Lisans Eğitim Öğretim Yönetmeliğinin 26. maddesi uyarınca üniversitemizde her öğrenciye bir öğretim elemanı danışman olarak atanmaktadır. Danışman, öğrenciyi öğrenimi süresince izler; lisans öğretimi, ilgili mevzuat ve akademik performansı hakkında bilgilendirir ve yönlendirir. Danışmanlık hizmeti, çevrimiçi/yüz yüze görüşme, telefon, e-posta gibi yöntemlerle verilmektedir. Her yıl sonunda uygulanan Bölüm/Program Anketi ile öğrencilerin danışmanlık hizmetleriyle ilgili görüşleri alınmakta ve sonuçlar değerlendirilmektedir.

Üniversitemizde [psikolojik danışmanlık](#) ve [kariyer merkezi](#) hizmetleri vardır, erişilebilirdir (yüz yüze ve çevrimiçi) ve öğrencilerin bilgisine sunulmuştur. Hizmetlerin yeterliliği takip edilmektedir.

Tesis ve altyapılar (yemekhane, yurt, teknoloji donanımlı çalışma alanları; sağlık, ulaşım, bilişim hizmetleri, uzaktan eğitim altyapısı) ihtiyaca uygun nitelik ve niceliktedir, erişilebilirdir ve öğrencilerin bilgisine/kullanımına sunulmuştur. Tesis ve altyapıların kullanımı irdelenmektedir. Üniversitemizin fiziksel alanlarının geliştirilmesine yönelik 2022 yılında [Ayasofya Yerleşkesi](#) uygulama ve araştırma merkezlerimizin ve lisansüstü öğrencilerimizin kullanımına; [Gülhane Yerleşkesinin](#) restorasyon çalışmaları tamamlanarak Güzel Sanatlar Fakültesinin kullanımına açılmıştır.

Aynı zamanda [Topkapı Yerleşkesinde G ve H Blok \(Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mühendislik Fakültesi\) inşaatı](#) (yaklaşık 70.000m²) 2021 yılında başlamıştır. **2023-2024 eğitim-öğretim yılının güz döneminde** açılması planlanan ilk etapta farklı büyüklüklerde derslikler, laboratuvarlar, atölyeler, seminer salonları ve sosyal alanlar bulunmaktadır. (Mimarlık ve Tasarım Fakültesinde 35 stüdyo ve atölye, 2 amfi, 8 derslik, 6 bilgisayar laboratuvarı ile 2 seminer salonu; Mühendislik Fakültesinde ise 4 amfi, 30 derslik ve 55 laboratuvar, iki fakültede de öğrenci ve akademisyenlerin ders dışı ihtiyaçlarına yönelik sosyal alanlar). Mekanların kullanımı FSMVÜ Mekân Yönetim Sistemi üzerinden takip edilmektedir.

Dezavantajlı grupların eğitim olanaklarına erişimi eşitlik, hakkaniyet, çeşitlilik ve kapsayıcılık gözetilerek sağlanmaktadır. Uzaktan eğitim alt yapısı bu grupların ihtiyacı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Üniversite yerleşkelerinde ihtiyaçlar doğrultusunda engelsiz üniversite uygulamaları (hissedilebilir yüzey, ışıklandırmalar, işaret, tabelalar, rampalar yapılması, otopark tasarımının engelsiz ulaşımına göre düzenlenmesi, kütüphanelerde engelsiz eğitim alanları oluşturulması, vb.) bulunmaktadır. Bu grupların eğitim olanaklarına erişimi izlenmekte ve geri bildirimleri doğrultusunda iyileştirilmektedir. Bu kapsamda 2022 yılında yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

- Özel gereksinimli öğrencilerimizin akran desteğini sağlamak, ihtiyaçları doğrultusunda gönüllü okuyucu iş birliği ile ders notlarının ve kitapların seslendirilmesi, özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren üniversite öğrencilerinin sosyalleşerek toplumsal hayata katılımını artırmak adına birçok faaliyet gerçekleştirilmesi amacı ile [Gönüllü Mentor Öğrenci Grubu oluşturularak toplantı](#) ve çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- Üniversitemiz YÖK'ün üniversitelerde engelsiz bir ekosistemin oluşturulmasını teşvik etmek amacıyla düzenlediği 2022 Yılı Engelsiz Üniversiteler Ödülleri'nde iki alanda ödüle layık görülmüştür. "Eğitimde Erişilebilirlik" kategorisinde Yabancı Diller Bölümümüz [Yeşil Bayrak ödülü](#); "Sosyo-Kültürel Faaliyetlerde Erişilebilirlik" kategorisinde de Üniversitemiz faaliyetleriyle [Mavi Bayrak ödülü](#) almıştır.
- Üniversitemiz TEKNOFEST İcra Kurulu'na TEKNOFEST Teknoloji yarışmaları kapsamında

Türkiye'deki özel gereksinimli bireyler adına ayrı bir başlık oluşturulması için teklifte bulunmuş, teklif "[Engelsiz Yaşam Teknolojileri](#)" başlığı olarak kabul edilmiştir.

- Özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşam becerilerinin geliştirilmesi, meslek becerilerinin kazandırılması ve toplumun tüm katmanları ile bütünleştirilmesi amacıyla Üniversitemizin Eğitimde Mükemmeliyet Araştırma ve Uygulama Merkezi (EMAM) tarafından [FSMVÜ Öze Hazırlık Programı ve FSMVÜ Öz'e Yolculuk Programı](#) yürütülmektedir.

Üniversitemiz Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı'na bağlı öğrenci kulüplerinin kuruluş, işleyiş, faaliyet ve denetimine ilişkin faaliyetler Öğrenci Kulüpleri Yönergesi kapsamında yürütülmektedir. Üniversitemizde 48 öğrenci topluluğu bulunmaktadır. 2022 yılında [305 etkinlik \(konferans, atölye, söyleyiş, gezi, seminer, panel vb.\)](#) düzenlenmiştir.

Her eğitim-öğretim yılı sonunda uygulanan Öğrenci Genel Memnuniyet Anketi ile öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerine yönelik memnuniyet düzeyleri değerlendirilmektedir.

Öğrenme ortam ve kaynakları

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde öğrenme kaynaklarının yönetimi alana özgü koşullar, erişilebilirlik ve birimler arası denge gözetilerek gerçekleştirilmektedir.

Akademik destek hizmetleri

Olgunluk Düzeyi: Kurumda öğrencilerin akademik gelişimi ve kariyer planlamasına ilişkin uygulamalar izlenmekte ve öğrencilerin katılımıyla iyileştirilmektedir.

Tesis ve altyapılar

Olgunluk Düzeyi: Tesis ve altyapının kullanımı izlenmekte ve ihtiyaçlar doğrultusunda iyileştirilmektedir.

Dezavantajlı gruplar

Olgunluk Düzeyi: Dezavantajlı grupların eğitim olanaklarına erişimine yönelik uygulamalar izlenmekte ve dezavantajlı grupların görüşleri de alınarak iyileştirilmektedir.

Sosyal, kültürel, sportif faaliyetler

Olgunluk Düzeyi: Sosyal, kültürel ve sportif faaliyet mekanizmaları izlenmekte, ihtiyaçlar/talepler doğrultusunda faaliyetler çeşitlendirilmekte ve iyileştirilmektedir.

4. Öğretim Kadrosu

Üniversitemizde, öğretim elemanı atama, yükseltme ve görevlendirme süreçleri, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu doğrultusunda "Öğretim Üyeliğine Yükseltme ve Atanma Yönetmeliği", "Öğretim Üyesi Dışındaki Öğretim Elemanı Kadrolarına Yapılacak Atamalarda Uygulanacak Merkezi Sınav ile Giriş Sınavlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" kapsamında yapılmaktadır. Atama, yükseltme ve görevlendirme süreç ve kriterleri belirlenmiş ve kamuoyuna açıktır. Bu süreç ve kriterler, akademik liyakati gözetip, fırsat eşitliğini sağlayacak niteliktedir.

Öğretim elemanlarının ders yükü, ilgili kurullarca belirlenmekte ve birim içinde şeffaf olarak paylaşılmaktadır. Akademik personelin performansı (Atanma, yükseltme, iş akdinin sürdürülmesi veya feshi, ücret tespiti, prim, ödül ve teşvik uygulamaları vb.), [Akademik Personel Performans](#)

[Yönergesinde](#) yer alan kriterlere göre değerlendirilmekte ve üniversitenin öğretim elemanından beklentisi bireyin kendisi tarafından bilinmektedir. Performans değerlendirilmesi şeffaf, etkin ve adildir.

Öğretim elemanlarının etkileşimli ve aktif ders verme yöntemlerini ve uzaktan eğitim süreçlerini öğrenmeleri, kullanmaları için Uzaktan Eğitim Merkezimiz tarafından çeşitli bilgilendirme kılavuz ve videolar hazırlanmıştır. Öğretim elemanlarının araştırma ve teknolojik yeterliklerinin geliştirilmesi amacıyla [Patent Farkındalık](#) ve Bilgilendirme Eğitimi gibi [çeşitli eğitimler](#) düzenlenmiştir.

Üniversitemizde akademik personelin, eğitim-öğretim faaliyetlerinde; akademik, bilimsel ve mesleki çalışmalarında; üniversite içi ve dışı hizmetlerindeki performansının ölçülmesine ilişkin kriterler [Akademik Personelin Performans Yönergesinde](#) tanımlanmış ve kamuoyuna ilan edilmiştir. Akademik personelimiz, kendi bünyemizde geliştirdiğimiz FSM-APS (Akademik Performans Sistemi), her yıl performans verilerini kanıt dokümanları ile girmektedir. Buradan elde edilen puanlar, üst yönetim tarafından raporlanmakta ve akademik personelin atanma, yükseltme, iş akdinin sürdürülmesi veya feshi, ücret tespiti, [ödül ve teşvik uygulamaları](#) ile ilgili değerlendirmelerinde kullanılmaktadır. Bilimsel ve mesleki çalışmalar, teşvik uygulaması ile desteklenmektedir.

Atama, yükseltme ve görevlendirme kriterleri

Olgunluk Düzeyi: Kurumun tüm alanlar için tanımlı ve paydaşlarca bilinen atama, yükseltme ve görevlendirme kriterleri uygulanmakta ve karar almalarda (eğitim-öğretim kadrosunun işe alınması, atanması, yükseltilmesi ve ders görevlendirmeleri vb.) kullanılmaktadır.

Öğretim yetkinlikleri ve gelişimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde öğretim elemanlarının öğretim yetkinliğini geliştirmek üzere uygulamalar vardır.

Eğitim faaliyetlerine yönelik teşvik ve ödüllendirme

Olgunluk Düzeyi: Teşvik ve ödül uygulamaları izlenmekte ve iyileştirilmektedir.

C. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME

1. Araştırma Süreçlerinin Yönetimi ve Araştırma Kaynakları

Üniversitemizde araştırma süreçlerinin etkin yürütülebilmesi için, Ar-Ge faaliyetlerinden sorumlu bir Rektör Yardımcısı (Mühendislik Fakültesi öğretim üyesi) ataması yapılmıştır ve Ar-Ge süreçlerinin organizasyonel yapılanması, Kalite Yönetim Bilgi Sisteminde “A1.SR-005 Araştırma ve Geliştirme Süreci” ile belirlenerek kamuoyuna ilan edilmiştir.

Üniversitemizde Ar-Ge faaliyetleri, akademik personelimiz, uygulama ve araştırma merkezlerimiz, Teknoloji Transfer Ofisi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi aracılığıyla yürütülmektedir. Eğitim öğretimde ise lisans ve lisansüstü öğrencilerin gerçekleştirdiği çalışmalar ve ürettikleri projeler (lisansüstü tezler, projeler vb.) Ar-Ge faaliyetleri kapsamında değerlendirilmektedir. Bütün bu yapılar, çeşitli kontrol mekanizmaları ile (akademik personel için performans değerlendirmesi, merkezler ve diğer birimler için stratejik planda hedeflerin yılsonu gerçekleşen değerlerinin izlenmesi ve raporlaması vb.) izlenmekte ve iyileştirilmektedir.

Üniversitemizde Ar-Ge faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için gereken fiziki, teknik ve mali kaynaklar üniversitenin misyon, hedef ve stratejileriyle uyumludur. Kaynakların çeşitliliği ve yeterliliği izlenmekte ve iyileştirilmeler yapılmaktadır. Üniversite içi kaynakların oluşturulmasına yönelik tanımlı süreçleri ([BAP Yönergesi](#), diğer proje destekleri gibi) vardır. [Üniversite içi kaynakların](#) kurum geneline yayılımı henüz hedeflenen düzeyde değildir.

Üniversitenin araştırma ve geliştirme faaliyetlerini araştırma stratejisi doğrultusunda sürdürebilmek için üniversite dışı kaynakların kullanımını desteklemek üzere yöntem ve birimler tanımlanmıştır ve araştırmacılar tarafından bilinmektedir.

Üniversitemizin Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde 12 doktora, 2 sanatta yeterlik programı bulunmaktadır. 2022 yılı içerisinde 23 doktora ve 1 sanatta yeterlilik olmak üzere toplam 24 öğrencimiz; 2022 yılı itibariyle 66 doktora ve 6 sanatta yeterlilik olmak üzere toplam 72 öğrencimiz programlarından mezun olmuştur. 344 doktora ve 28 sanatta yeterlilik olmak üzere öğrenimine devam eden toplam öğrenci sayımız ise 372'dir. Doktora programlarının başvuru süreçleri, kayıtlı öğrencileri ve mezun sayıları, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından izlenmekte ve yıl sonunda yapılan raporlarla değerlendirilmektedir. Doktora sonrası araştırma programları kapsamında çeşitli üniversitelere araştırma amacıyla giden akademisyenlerimiz bulunmaktadır.

Üniversitemizin akademik ve idari kadrolarında tam zamanlı olarak görev almakta olan birçok mezun öğrencimiz bulunmaktadır.

Araştırma süreçlerinin yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda araştırma süreçlerinin yönetimi ve organizasyonel yapısının işlerliği ile ilişkili sonuçlar izlenmekte ve önlemler alınmaktadır.

Kanıtlar

- [C.1.1.pdf](#)

İç ve dış kaynaklar

Olgunluk Düzeyi: Kurum araştırma ve geliştirme kaynaklarını araştırma stratejisi ve birimler arası dengeyi gözeterek yönetmektedir.

Doktora programları ve doktora sonrası imkanlar

Olgunluk Düzeyi: Kurumda araştırma politikası, hedefleri ve stratejileri ile uyumlu ve destekleyen doktora programları ve doktora sonrası imkanlar yürütülmektedir.

2. Araştırma Yetkinliği, İş birlikleri ve Destekler

Üniversitemizde doktora derecesine sahip araştırmacı sayısının toplam araştırmacı sayısına oranı 2022 yıl sonu itibariyle %52'dir. Akademik personelin araştırma-geliştirme yetkinliğini geliştirmek üzere [Patent Farkındalık](#) ve Bilgilendirme Eğitimi gibi [çeşitli eğitimler](#) düzenlenmiştir.

Merkezlerimiz bünyesinde 2022 yılında ulusal/uluslararası projeler ile fon sağlanan 45 iş birliği yapılmıştır. Bununla birlikte ALUTEAM bünyesinde gerçekleştirilen sanayi kontratlı/faturalı 384 iş

birliği ile **16.452.638,36 TL** gelir elde edilmiştir. Ulusal ve uluslararası iş birlikleri ile çoklu araştırma faaliyetlerinin izlenmesi ve iyileştirilmesine yönelik mekanizmalar üniversitede henüz istenen düzeye değildir.

Araştırma yetkinlikleri ve gelişimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde ğretim elemanlarının araştırma yetkinliğinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar yürütülmektedir.

Ulusal ve uluslararası ortak programlar ve ortak araştırma birimleri

Olgunluk Düzeyi: Kurumun genelinde ulusal ve uluslararası düzeye ortak programlar ve ortak araştırma faaliyetleri yürütülmektedir.

3. Araştırma Performansı

Üniversitemizde araştırma-geliştirme performansı, stratejik planın yıl sonu raporu ile periyodik olarak izlenmekte, hedeflerin gerçekleşme değerleri ve hedeften sapmanın nedenleri raporda detaylı olarak verilmektedir. Sonuçlar, i paydaşlar ile paylaşılmakta, iyileştirme faaliyetleri birimler tarafından yürütülmektedir.

Üniversitemizde ğretim elemanlarının araştırma performans, Akademik Personel Performans Yönergesinin, B. kategorisinde tanımlanan faaliyetler üzerinden değerlendirilir. Performans değerlendirmesi her yıl Temmuz ayında yapılır ve her takvim yılının 1 Temmuz tarihi ile bir sonraki takvim yılının 30 Haziran tarihi arasında akademik personel tarafından gerçekleştirilmiş olan faaliyetlerini kapsar. Bu değerlendirme neticesinde elde edilen çıktılar, genel bir rapor haline getirilerek bütün akademik personel ile paylaşılır. Buradan elde edilen sonuçlar, akademik personelin atanma, yükseltilme, iş akdinin sürdürülmesi veya feshi, ücret tespiti, [dl ve teşvik uygulamaları](#) ile ilgili değerlendirmelerinde kullanılmaktadır. Bilimsel ve mesleki çalışmalar, teşvik uygulaması ile desteklenmektedir. Performans değerlendirmesinin sistematik ve kalıcı olması sağlanmıştır.

Araştırma performansının izlenmesi ve değerlendirilmesi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda araştırma performansı izlenmekte ve ilgili paydaşlarla değerlendirilerek iyileştirilmektedir.

Kanıtlar

- [C.3.1.pdf](#)

Öğretim elemanı/araştırmacı performansının değerlendirilmesi

Olgunluk Düzeyi: Öğretim elemanlarının araştırma-geliştirme performansı izlenmekte ve ğretim elemanları ile birlikte değerlendirilerek iyileştirilmektedir.

Kanıtlar

- [C.3.2.pdf](#)

D. TOPLUMSAL KATKI

1. Toplumsal Katkı Süreçlerinin Yönetimi ve Toplumsal Katkı Kaynakları

Üniversitemizde [toplumsal katkı süreçlerinin](#) yönetimi ve organizasyonel yapısı kurumsallaşmıştır. Toplumsal katkı süreçlerinin yönetim ve organizasyonel yapısı üniversitemizin stratejik hedefleri ile uyumludur. Toplumsal katkı faaliyetleri Sürekli Eğitim Merkezi başta olmak üzere diğer merkezlerimiz tarafından yürütülmektedir. Aynı zamanda Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı tarafından topluma yönelik birçok etkinlik de düzenlenmektedir.

Toplumsal katkı etkinliklerine ayrılan kaynaklar (mali, fiziksel, işgücü) her yıl yapılan bütçe toplantıları ile belirlenmektedir. Ayrılan bütün kaynaklar periyodik olarak izlenmekte ve değerlendirilmektedir.

Toplumsal katkı süreçlerinin yönetimi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda toplumsal katkı süreçlerinin yönetimi ve organizasyonel yapısının işlerliği ile ilişkili sonuçlar izlenmekte ve önlemler alınmaktadır.

Kanıtlar

- [D.1.1.pdf](#)

Kaynaklar

Olgunluk Düzeyi: Kurumda toplumsal katkı kaynaklarının yeterliliği ve çeşitliliği izlenmekte ve iyileştirilmektedir.

2. Toplumsal Katkı Performansı

Üniversitemizin çeşitli merkezlerinde ve birimlerinde düzenlenen toplumsal katkı faaliyetleri, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile uyumlu, dezavantajlı gruplar da dâhil toplumun ve çevrenin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ulusal ve uluslararası düzeyde kurumsal iş birlikleri, üniversitemiz bünyesinde yer alan birimler aracılığıyla yürütülen eğitim, hizmet, araştırma, danışmanlık vb. toplumsal katkı faaliyetleri izlenmektedir. Stratejik Planımızın Topluma Hizmet başlığında yer alan hedeflerin yılsonu raporlamasıyla değerlendirme yapılmakta ve iyileştirme faaliyetleri bulunmaktadır.

Toplumsal katkı performansının izlenmesi ve değerlendirilmesi

Olgunluk Düzeyi: Kurumda toplumsal katkı performansı izlenmekte ve ilgili paydaşlarla değerlendirilerek iyileştirilmektedir.

Kanıtlar

- [D.2.1.pdf](#)

E. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Üniversitemizin 2022 Yılı Kurum İç Değerlendirme Raporu (KİDR); Kurumsal Dış Değerlendirme ve Akreditasyon Ölçütleri (KDDAÖ), Kurum İç Değerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu, YÖKAK Dereceli Değerlendirme Anahtarı (Rubrik) ve önceki yıllara ait KİDR'ler dikkate alınarak akademik ve idari birimlerimizle iş birliği ile Kalite Komisyonu üyeleri tarafından hazırlanmıştır. Bu bölümde Liderlik, Yönetişim ve Kalite, Eğitim ve Öğretim, Araştırma ve Geliştirme ve Toplumsal

Katkı başlıklarıyla ilgili, Üniversitemizin güçlü yönleri ile gelişmeye açık yönlerinin bir değerlendirmesi yapılmıştır. Kalite Komisyonu üyelerimizin bu başlıkların alt ölçütlerine yönelik karar verdikleri dört (4) ve üzeri olgunluk seviyeleri üniversitemizin güçlü yönleri olarak; üç (3) ve altındaki olgunluk seviyeleri ise gelişmeye açık yönleri olarak kabul edilmiştir.

A. LİDERLİK, YÖNETİŞİM VE KALİTE

GÜÇLÜ YÖNLER

- İç kalite güvencesi sistemi mekanizmaları izlenmekte ve ilgili paydaşlarla birlikte iyileştirilmektedir.
- Üniversitemizin kamuoyunu bilgilendirme ve hesap verebilirlik mekanizmaları izlenmekte ve paydaş görüşleri doğrultusunda iyileştirmeler yapılmaktadır.
- Misyon, vizyon ve politikalar doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamalar izlenmekte ve paydaşlarla birlikte değerlendirilerek önlemler alınmaktadır.
- Üniversite uyguladığı stratejik planı izlemekte ve ilgili paydaşlarla birlikte değerlendirerek gelecek planlarına yansıtılmaktadır.
- Tüm programlarda öğrenci geri bildirimlerinin alınmasına ilişkin uygulamalar izlenmekte ve öğrenci katılımına dayalı biçimde iyileştirilmeler gerçekleştirilmekte; geri bildirim sonuçları karar alma süreçlerine yansıtılmaktadır.

GELİŞMEYE AÇIK YÖNLER

- Kurumun yönetim ve organizasyonel yapılanmasına ilişkin uygulamaları izlenmeli ve iyileştirilmelidir.
- Üniversitemizin geneline yayılmış, kalite güvencesi sistemi ve kültürünün gelişimini destekleyen etkin liderlik uygulamaları bulunmaktadır. Ancak bu uygulamaların kalite güvencesi sistemi ve kültürünün gelişimine katkısının izlenmesi ve iyileştirilmesine yönelik uygulamalar geliştirilmelidir.
- Kurumsal değişim ihtiyacının yönetilmesine dair bütüncül bir sistem henüz geliştirilmemiştir.
- Üniversitemizin geneline yayılmış performans yönetimi uygulamaları bulunmaktadır. İçselleştirme, sürdürülebilirlik açısından ileri düzeyde çalışmalara ihtiyaç vardır.
- Kurum genelinde temel süreçleri (eğitim ve öğretim, araştırma ve geliştirme, toplumsal katkı, kalite güvencesi) destekleyen entegre bilgi yönetim sistemi geliştirilmelidir.
- Kurumda finansal kaynakların yönetim süreçleri izlenmekte ve iyileştirilmektedir.
- Paydaş katılım mekanizmalarının işleyişi izlenmeli ve geliştirilmelidir.
- Programların genelinde mezun izleme sistemi uygulamaları izlenmelidir.
- Uluslararasılaşma süreçlerinin yönetimi ve kaynaklarının izlenmesi ve iyileştirilmesine yönelik yeni uygulamalar geliştirilmelidir.

B. EĞİTİM ÖĞRETİM

GÜÇLÜ YÖNLER

- Programlarda ders dağılım dengesi izlenmekte ve iyileştirilmektedir.
- Programlarda öğrenci iş yükü izlenmekte ve buna göre ders tasarımı güncellenmektedir.
- Üniversitemizde eğitim ve öğretim yönetim sistemine ilişkin uygulamalar izlenmekte ve izlem sonuçlarına göre iyileştirmeler yapılmaktadır.
- Öğrenci merkezli ölçme ve değerlendirme uygulamaları izlenmekte ve ilgili iç paydaşların katılımıyla iyileştirilmektedir.
- Öğrenci kabulü, önceki öğrenmenin tanınması ve kredilendirilmesine ilişkin süreçler izlenmekte, iyileştirilmekte ve güncellemeler ilan edilmektedir.

- Programda öğrencilerin akademik gelişimi ve kariyer planlamasına ilişkin uygulamalar izlenmekte ve öğrencilerin katılımıyla iyileştirilmektedir.
- Üniversitemizde tesis ve altyapının kullanımı izlenmekte ve ihtiyaçlar doğrultusunda iyileştirmeler yapılmaktadır.
- Dezavantajlı grupların eğitim olanaklarına erişimine yönelik uygulamalar izlenmekte ve dezavantajlı grupların görüşleri de alınarak iyileştirilmeler sağlanmaktadır.
- Sosyal, kültürel ve sportif faaliyet mekanizmaları izlenmekte, ihtiyaçlar/talepler doğrultusunda faaliyetler çeşitlendirilmekte ve iyileştirilmektedir.
- Atama, yükseltme ve görevlendirme uygulamalarının sonuçları izlenmekte ve sonuçlar değerlendirilerek önlemler alınmaktadır.
- Teşvik ve ödül uygulamaları izlenmekte ve iyileştirilmeler gerçekleştirilmektedir.

GELİŞMEYE AÇIK YÖNLER

- Programların tasarım ve onay süreçleri sistematik olarak izlenmeli ve ilgili paydaşlarla birlikte değerlendirilerek iyileştirilmelidir.
- Ders kazanımlarının program çıktılarıyla uyumu izlenmeli ve yeni uygulamalar geliştirilmelidir.
- Programların genelinde program çıktılarının izlenmesine ve güncellenmesine yönelik daha sistematik süreçler geliştirilmelidir.
- Öğrenci merkezli uygulamalar geliştirilmeli ve ilgili paydaşların katılımıyla iyileştirilmelidir.
- Öğrenme kaynakları geliştirilmeli ve kullanımına yönelik izleme ve iyileştirme yapılmalıdır.
- Kurumun genelinde öğretim elemanlarının öğretim yetkinliğini geliştirmek üzere uygulamalar vardır. Bununla beraber öğretim yetkinliği geliştirme süreçlerine ilişkin izleme ve iyileştirme kanıtları daha da çeşitlendirilmeli ve zenginleştirilmelidir.

C. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME

GÜÇLÜ YÖNLER

- Üniversitemizde araştırma süreçlerinin yönetimi ve organizasyonel yapısının işlerliği ile ilişkili sonuçlar izlenmekte ve önlemler alınmaktadır.
- Araştırma performansı izlenmekte ve ilgili paydaşlarla değerlendirilerek iyileştirilmeler yapılmaktadır.
- Öğretim elemanlarının araştırma geliştirme performansı izlenmekte ve öğretim elemanları ile birlikte değerlendirilerek iyileştirilmeler sağlanmaktadır.

GELİŞMEYE AÇIK YÖNLER

- Kurumda araştırma kaynaklarının yeterliliği ve çeşitliliği izlenmeli ve iyileştirilmelidir.
- Üniversitemizin genelinde öğretim elemanlarının araştırma yetkinliğinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar yürütülmektedir. Bununla beraber sürdürülebilir ve özgün uygulamaların gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
- Ulusal ve uluslararası iş birlikleri ile çoklu araştırma faaliyetlerinin izlenmesi ve iyileştirilmesine yönelik mekanizmalar geliştirilmelidir.

D. TOPLUMSAL KATKI

GÜÇLÜ YÖNLER

- Üniversitemizde toplumsal katkı süreçlerinin yönetimi ve organizasyonel yapısının işlerliği ile ilişkili sonuçlar izlenmekte ve önlemler alınmaktadır.
- Toplumsal katkı kaynaklarının yeterliliği ve çeşitliliği izlenmekte ve iyileştirilmektedir.

- Toplumsal katkı performansı izlenmekte ve ilgili paydaşlarla değerlendirilerek iyileştirilmeler yapılmaktadır.

GELİŞMEYE AÇIK YÖNLER

- Üniversitemizde toplumsal katkı yönünde kayda değer gelişmeler sağlanmıştır. Önümüzdeki süreçlerde toplumsal katkı kaynakları ve toplumsal katkı performansının daha ileri düzeylerde sürdürülebilir ve örnek alınacak uygulamalara yönelik çalışmalar geliştirilebilir.